

Van gulden naar euro: de rijksoverheid rekent om

13 december 2001

	Inhoud	
	Samenvatting	1
1	Inleiding	3
1.1	Algemeen	3
1.2	Normenkader	3
1.3	Opzet en uitvoering van het onderzoek	4
2	Het omzettingsproces	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Organisatie en verantwoordelijkheden	6
2.3	Controle en toezicht	7
3	Wetten en algemene maatregelen van bestuur	8
3.1	Inleiding	8
3.2	Populatie en steekproef	8
3.3	Bevindingen homogeen steekproefdeel	8
3.4	Bevindingen heterogeen steekproefdeel	8
3.4.1	Primaire analyse	8
3.4.2	Analyse op grond van departementale informatie	9
4	Ministeriële regelingen	11
4.1	Inleiding	11
4.2	Populatie en steekproef	11
4.3	Bevindingen homogeen steekproefdeel	11
4.4	Bevindingen heterogeen steekproefdeel	12
4.4.1	Primaire analyse	12
4.4.2	Analyse op grond van departementale informatie	12
5	Burgerrelevante bedragen	15
5.1	Inleiding	15
5.2	Bevindingen	15
5.2.1	Algemeen	15
5.2.2	Technische omzetting	15
5.2.3	Extra inflatoire gevolgen	16
6	Conclusies	18

7	Commentaar ministers en nawoord Algemene Rekenkamer	19
7.1	Commentaar ministers	19
7.2	Nawoord Algemene Rekenkamer	19
Bijlage 1	Onderzochte wetten en algemene maatregelen van bestuur	21
Bijlage 2	Onderzochte ministeriële en overige regelingen	23
Bijlage 3	Geselecteerde burgerrelevante regelgeving	25

Samenvatting

De Nederlandse wetgever (regering en Staten-Generaal) hebben besloten in alle wet- en regelgeving per 1 januari 2002 de guldens naar euro's om te rekenen. Belangrijkste reden is dat anders tot in lengte van jaren guldenbedragen zullen voorkomen in wet- en regelgeving en gebruikers dus steeds zelf moeten omrekenen. Dit is weinig doelmatig en niet gebruiksvriendelijk.

De Algemene Rekenkamer heeft onderzocht of de ministeries de guldenbedragen 'technisch correct' hebben omgezet. Dat wil zeggen op basis van de officiële wisselkoers (1 euro is 2,20371 gulden) en afgerond op twee decimalen en op de dichtstbijzijnde cent. Alleen als er gegronde redenen voor bestaan, is afwijking mogelijk, bijvoorbeeld bij nadelige financiële gevolgen voor burger en bedrijfsleven.

De Algemene Rekenkamer heeft tevens beoordeeld of de omzetting transparant was, daar waar ze afweek van de technische omrekening.

De Algemene Rekenkamer voerde haar onderzoek uit aan de hand van twee steekproeven. Daarnaast onderzocht de Algemene Rekenkamer 19 regelingen die voor de individuele burger belangrijke bedragen bevatten, zoals les- en cursusgelden, openbaar vervoertarieven en eigen bijdragen Wet voorzieningen gehandicapten.

In totaal komen meer dan 19.000 bedragen voor in de wet- en regelgeving, exclusief de bedragen die medio oktober 2001 nog niet waren omgezet en die buiten het onderzoek zijn gebleven. Daarbij gaat het met name om fiscale wet- en regelgeving en om op basis van jaarlijkse indexering aan te passen regelingen.

De belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat de omzetting van gulden in eurobedragen in wet- en regelgeving over het algemeen volgens de afspraken is gebeurd. Bij de steekproef van wetten en amvb's was er slechts in twee gevallen sprake van een incorrecte toepassing, een percentage van 0,88. Dit is een bevredigende uitkomst. Bij de omzetting van ministeriële en overige regelingen was sprake van nul fouten, een goede uitkomst. Bij de door haar geselecteerde regelingen met voor de burger belangrijke bedragen heeft de Algemene Rekenkamer geen bovenmatige, eurogerelateerde prijsverhogingen aangetroffen.

De toelichtingen die bij afwijking van de hoofdregel ('technisch' omrekenen) werden gegeven waren soms matig van kwaliteit of ontbraken. Hierdoor was de transparantie van het omzettingsproces volgens de Algemene Rekenkamer niet in alle gevallen goed. Ook was het omzettingsproces niet altijd even ordelijk en controleerbaar. Zo kostte het nogal wat

inspanning om een betrouwbaar en zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de omvang van het aantal om te zetten bedragen.

De minister van Financiën laat mede namens zijn collega's weten verheugd te zijn met de uitkomsten van het onderzoek en meent te mogen concluderen dat het onderhavige wetgevingsproces bij de departementen van hoge kwaliteit is geweest. Hij acht voorts het omzettingsproces wel degelijk transparant, aangezien de te hanteren uitgangspunten al in een vroeg stadium aan de Tweede Kamer werden voorgelegd. De minister vindt voorts dat er geen sprake is van een niet voldoende ordelijk en controleerbaar proces. Het heeft namelijk in alle openbaarheid plaatsgevonden en het onderscheidt zich op dat punt positief van de aanpak in andere eurolanden.

De Algemene Rekenkamer stelt in haar nawoord met de minister verheugd te zijn wat betreft de goede uitkomsten van het onderzoek. Zij vraagt wel blijvende aandacht voor transparantie bij de omzettingen die nog in 2001 zullen plaatsvinden, waarvan veel voor de burger belangrijke bedragen deel uitmaken.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

De Algemene Rekenkamer onderzocht in de periode augustus 2001 - november 2001 de uitkomsten van de omrekening van guldenbedragen naar eurobedragen in wet- en regelgeving, zoals de ministeries die uitvoerden in het kader van de overgang op de euro per 1 januari 2002. Doel van het onderzoek was na te gaan of de afspraken zoals die werden vastgelegd in de beleidsbrief 'Aanpassing van wetgeving in verband met de euro' van de ministers van Financiën en van Justitie van 7 februari 2000 (Tweede Kamer, vergaderjaar 1999-2000, 27 042, nr. 1) goed zijn nagekomen.

1.2 Normenkader

Uitgangspunt van de Euro-verordeningen van de Europese Unie (1103/97, 974/98, 2866/98) is dat alle in de wet- en regelgeving van de lidstaten voorkomende bedragen in nationale valuta en verwijzingen daarnaar met ingang van 1 januari 2002 van rechtswege moeten worden gelezen als verwijzingen naar de euro. De omrekening naar de euro dient in dat geval 'technisch' te gebeuren, dat wil zeggen op basis van de officiële wisselkoers (1 euro is 2,20371 gulden) en afgerond op twee decimalen en op de dichtstbijzijnde cent. In beginsel zal dus ook indien de lidstaten geen wetswijziging uitvoeren omzetting plaatsvinden van de nationale valuta in euro's.

De Nederlandse regering heeft besloten in alle wet- en regelgeving de guldens in euro's te wijzigen. Redenen hiervoor waren:

- zonder uitdrukkelijke wijziging zouden in wetteksten en lagere regelgeving tot in lengte van jaren guldenbedragen voorkomen. Gebruikers zouden die steeds zelf moeten omrekenen, wat doelmatig noch gebruiksvriendelijk is;
- door de koers van € 1 = f 2,20371 wijzigen bedragen in hele guldens in 'gebroken' eurobedragen. In de meeste gevallen is dat geen probleem, maar in een minderheid van de gevallen wel.

De uitgangspunten die bij de omrekening van gulden naar euro zouden worden gebruikt, werden vastgelegd in genoemde beleidsbrief, waarvoor eerder op ambtelijk niveau geformuleerde 'vuistregels' als richtsnoer dienden. Door toepassing van deze uitgangspunten werd er naar gestreefd de omzetting op consistente wijze te laten plaatsvinden en zou sprake zijn van eenheid van beleid. Deze uitgangspunten, die de Algemene Rekenkamer in haar onderzoek als normen voor de beoordeling heeft gehanteerd, zijn:

- omrekening vindt louter 'technisch' plaats (hoofdregel). Alleen als er gegronde redenen voor bestaan, is afwijking mogelijk. Hierbij worden in de beleidsbrief vier algemene categorieën afrondingsvoorstellen geformuleerd, alsmede de mogelijkheid aangegeven dat in specifieke situaties via een beleidsbeslissing afwijkend kan worden gehandeld¹;
- nadelige financiële gevolgen voor burger en bedrijfsleven moeten zoveel mogelijk worden voorkomen;
- de omzetting moet voor de rijksoverheid zoveel mogelijk budgetneutraal verlopen;
- waar mogelijk moet worden afgerond in het voordeel van burger en bedrijfsleven.

Gezien deze uitgangspunten wordt ervan uitgegaan dat geen sprake zal zijn van nadelige financiële gevolgen voor burger en bedrijfsleven. Toch kan volgens de ministers vanwege het grote aantal regelingen niet geheel worden uitgesloten dat op microniveau van individuele burger of bedrijf een cumulatie van positieve en negatieve effecten optreedt. De kans op het optreden van substantiële koopkrachteffecten of van lastenverzwaring van enige omvang wordt echter zeer klein geacht. Een exacte vaststelling van deze effecten is volgens de ministers echter niet goed mogelijk, aangezien er nogal wat 'koopkrachtgevoelige' regelingen jaarlijks op beleidsmatige gronden worden aangepast. Bij deze bedragen zal de omzetting in euro's in de tijd samenvallen met de vaststelling van de bedragen voor het jaar 2002. Daarbij kunnen zich koopkrachteffecten voordoen, maar die zijn dan niet het gevolg van de overgang van gulden naar euro.

Naast genoemde uitgangspunten heeft de Algemene Rekenkamer in haar onderzoek de omzetting in euro's beoordeeld op transparantie, dat wil zeggen op de mate waarin afwijkingen van het toepassen van de hoofdregel ('technisch' omrekenen) zijn toegelicht. Zij acht deze norm van groot belang om burgers en bedrijfsleven zicht te geven op de handelwijze van de overheid in geval tot afwijking van de hoofdregel is overgegaan. Het zou volgens een schatting uit 1999 van de ministers van Financiën en Justitie gaan om circa 10% van de omzettingen van guldens naar euro's.

1.3

Opzet en uitvoering van het onderzoek

De Algemene Rekenkamer voerde haar onderzoek uit aan de hand van steekproeven uit wetten, algemene maatregelen van bestuur (amvb's), ministeriële regelingen en overige regelingen met externe werking, waarin guldenbedragen voorkomen die in eurobedragen zijn omgezet. Daarbij maakte zij onderscheid in enerzijds wetten en amvb's en anderzijds ministeriële en overige regelingen, in de veronderstelling dat de laatste categorie vanwege ontbrekende externe controle meer afwijkingen van de gemaakte afspraken zou bevatten dan de eerste.

¹ Deze vier categorieën betreffen bestaande bepalingen met afrondingsregels, grens- en drempelbedragen, hanteerbaarheid van kleine bedragen en verdere verfijningen met meer dan twee decimalen.

Aanvankelijk ging zij, in navolging van een eerste schatting van de ministers van Financiën en Justitie, uit van ongeveer 10.000 om te zetten bedragen in alle wet- en regelgeving. In de achtste 'Voortgangsrapportage Euro en Overheid' zijn daarnaast door de minister van Financiën nog circa 10.000 bedragen in ministeriële regelingen onderkend. (Tweede Kamer, vergaderjaar 2000-2001, 25 107, nr. 49). In het onderzoek bleek dit aantal nog aanzienlijk groter te zijn en, exclusief de bedragen die medio oktober 2001 nog niet waren omgezet, al op ruim 19.000 bedragen te liggen. Later nog om te zetten regelingen betreffen met name de fiscale wet- en regelgeving, de zogeheten beleidsregels en de wet- en regelgeving die in het kader van jaarlijkse aanpassing van tarieven en grensbedragen pas in december 2001 zal worden omgezet. Deze regelingen zijn dan ook buiten het onderzoek gebleven.

Voor het uitvoeren van de steekproef werd van de getrokken posten het guldenbedrag volgens de hoofdregel omgerekend naar de euro: delen door 2,20371 en afronden op twee decimalen. Dit controlebedrag werd vervolgens vergeleken met het eurobedrag zoals dat in de desbetreffende post is vastgesteld. Bij afwijkingen tussen het controlebedrag en het werkelijke eurobedrag werd nagegaan of er een toelichting bij aanwezig was en zo ja, of deze toelichting voldoende was om de afwijking te onderbouwen en te rechtvaardigen. Voor zover er bij een getrokken post sprake was van een (financieel) burgerbelang, werd daarbij in eerste instantie geen verschil gemaakt tussen afrondingen in het voordeel en in het nadeel van de burger: elke afwijking behoeft heldere toelichting en onderbouwing.

Naast de twee genoemde steekproeven onderzocht de Algemene Rekenkamer door haar geselecteerde wet- en regelgeving. Het gaat hierbij om wet- en regelgeving waar de individuele burger direct (financieel) belang bij heeft en waar niet-correcte omrekening in euro's ten nadele van die burger zou kunnen uitvallen. Voor deze selectie werd behalve de concrete omrekening van gulden in euro's tevens nagegaan in hoeverre er, in het licht van prijs- en tariefontwikkelingen in voorgaande jaren (1999, 2000 en 2001), sprake is van extra inflatoire stijgingen. Daarbij werd tevens onderzocht of de eventuele prijsstijgingen per 1 januari 2002 in relatie tot de overgang op de euro voldoende zijn toegelicht.

Bij het onderzoek maakte de Algemene Rekenkamer gebruik van openbare bronnen als Kamerstukken, het Staatsblad, de Staatscourant en andere documenten, aangevuld met van de ministeries verkregen informatie. Ook werden gegevens verwerkt van het Euroteam van het Ministerie van Financiën en van de Juridische Interdepartementale Werkgroep Euro (JIWE), belast met de coördinatie van de euro-omzetting in de wet- en regelgeving. Tot slot maakte de Algemene Rekenkamer gebruik van de resultaten van haar eerdere onderzoeken naar de voorbereiding door de rijksoverheid op de invoering van de euro (Tweede Kamer, vergaderjaar 2000-2001, 27 657, nrs. 1-2 en in de bundels Rechtmatigheidsonderzoek 1997, 1998 en 1999).

De Algemene Rekenkamer zond het rapport op 23 november 2001 om commentaar aan alle vakministers. De minister van Financiën antwoordde hierop mede namens zijn collega's bij brief van 7 december 2001.

2 Het omzettingsproces

2.1 Inleiding

De Algemene Rekenkamer heeft in haar onderzoek nagegaan hoe het proces van de omzetting was georganiseerd, welke partijen daarbij waren betrokken en hoe hun verantwoordelijkheid daarbij was geregeld. Daarbij onderzocht zij tevens hoe de controle op de euro-omzetting vorm was gegeven.

2.2 Organisatie en verantwoordelijkheden

Nadat het kabinet had besloten over te gaan tot omzetting van alle guldenbedragen in eurobedragen in de van kracht zijnde wet- en regelgeving, werd in de eerste helft van 1999 een inventarisatie uitgevoerd. Belangrijk hulpmiddel daarbij was de Algemene Databank Wet- en regelgeving (ADW). De inventarisatie was toen zeker niet volledig, maar vormde wel een goede basis voor de besluiten over de aanpak zoals die in de beleidsbrief van 7 februari 2000 zijn vastgelegd. De door de ministeries verrichte inventarisatie leidde tot zo'n 10.000 'treffers', waarvan circa 90% louter 'technisch' zou kunnen worden omgerekend. Voor de overige 10% werden nadere regels geformuleerd en (beleids)afspraken vastgelegd.

Conform de aanpak van de euroaanpassing op alle terreinen, zijn de ministeries zelf verantwoordelijk voor de omzetting in euro's van hun wet- en regelgeving. De algemene coördinatie vindt plaats binnen de Interdepartementale Werkgroep Euro (IWE) en bij het Euroteam van het Ministerie van Financiën.

De juridische coördinatie is opgedragen aan de JIWE. Deze interdepartementale werkgroep was opdrachtgever voor de ontwikkeling van het ADW-instrument ten behoeve van de inventarisatie van wet- en regelgeving. Zij was daarnaast verantwoordelijk voor de voorbereiding van de verzamelwetten euro die in november 2000 bij de Staten-Generaal werden ingediend (Tweede Kamer, vergaderjaar 2000-2001, 27 472, nrs. 1-2 en 27 473, nrs. 1-2). Voorts coördineerde zij het voorbrengen van de verzamel-amvb's bij de Tweede Kamer en de publicatie ervan in het Staatsblad (2001, nr. 415). De JIWE coördineerde tevens de opname van de ministeriële regelingen in de Staatscourant (2001, nr. 214). Tot slot was zij betrokken bij de zogeheten Veegwet euro - waarmee nog resterende wetswijzigingen en correcties op de verzamelwet aan de Staten-Generaal werden voorgelegd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2001-2002, 28 075, nrs. 1-2) - en bij de veeg-amvb.

2.3 Controle en toezicht

Uitgaande van de verantwoordelijkheid van de ministeries zelf voor de omzetting van hun wet- en regelgeving is ook de controle op de juiste naleving van de gemaakte afspraken hun verantwoordelijkheid. De Algemene Rekenkamer stelde vast dat bij de ministeries de verantwoordelijke beleidsdirecties dan wel de directies Juridische Zaken eindverantwoordelijk waren voor de correcte omzetting van gulden- en eurobedragen en dat tussen beide niveaus frequent overleg plaatsvond. Deze aanpak wordt omschreven als het 'vier-ogen-principe'. Soms speelde het departementale Euroteam een rol, zij het niet in alle gevallen. Die rol beperkte zich dan tot 'arbiter' in geval bij afrondingen niet tot een beslissing kon worden gekomen. Bij beleidsmatige en 'politiek gevoelige' kwesties werd een beslissing van de bewindslieden gevraagd. Verder rapporteert het departementale Euroteam over de voortgang van het europroject, ook op juridisch gebied, aan het Ministerie van Financiën. Bij de ministeries is geen sprake van centrale controle op de omzettingen, een aanpak die de JIWE vanaf de aanvang had bepleit. Wel hadden de ministeries waar nodig, zoals bij afwijking van de algemene afrondingsregels, overleg met de JIWE of incidenteel met het Euroteam van het Ministerie van Financiën. Ook kwam het waarborgen van de kwaliteit van de omzetting door de ministeries aan de orde in de (halfjaarlijkse) monitorgesprekken van het Euroteam van het Ministerie van Financiën met de departementen.

De rol van de JIWE bestond, naast die van 'verzamelaar' en bewaker van het juridische tijdspad, uit het naar eigen zeggen 'met gezond verstand' steekproefsgewijs controleren van de ingediende wetten en amvb's wat betreft afwijkingen en gegeven toelichtingen. Bij de ministeriële regelingen heeft de JIWE zich beperkt tot volgens eigen zeggen 'marginale toetsing'. Bovendien maken veel ministeriële regelingen om eerdergenoemde redenen geen deel uit van de gezamenlijke publicatie in de Staatscourant en vallen als zodanig geheel buiten het zicht van de JIWE. Hiermee ontberen veel voor de individuele burger belangrijke tarieven en inkomensoverdrachten - waarvan de berekening vaak toch al uiterst ingewikkeld is - wat betreft de juistheid van de euro-omrekening een vorm van externe controle/extern toezicht.

De verzamelwetten werden als gebruikelijk door de Raad van State op inhoud en redactie beoordeeld, waarbij geen feitelijke onjuistheden werden vastgesteld. Hetzelfde geldt voor de amvb's. De ministeriële regelingen werden, zoals gebruikelijk voor dit soort regelingen, niet ter toetsing aan de Raad van State voorgelegd. Ook werden zij conform de staatsrechtelijke procedures niet voorgelegd aan de Staten-Generaal.

3 Wetten en algemene maatregelen van bestuur

3.1 Inleiding

De eerste steekproef die de Algemene Rekenkamer onderzocht, had betrekking op de bedragen zoals die voorkomen in (rijks)wetten en amvb's. Deze regelgeving werd voor een deel in euro's omgezet via een verzameltraject, dat voor alle ministeries tegelijkertijd werd uitgevoerd. Uitzonderingen hierop vormden de fiscale wetten en amvb's, waarvoor een eigen traject werd opgesteld, alsmede de wetten en amvb's die bedragen bevatten die jaarlijks worden geïndexeerd of aangepast. Daarnaast vond omzetting van guldens in euro's plaats in een aantal losse wetten, waarover bij de ministeries informatie werd verzameld.

3.2 Populatie en steekproef

De in het onderzoek betrokken wetten en amvb's (bijlage 1) bevatten in totaliteit op regelniveau 11.451 guldenbedragen. De populatie viel bij nadere analyse uiteen in een homogeen deel van 5.795 bedragen en een heterogeen deel van 5.656 bedragen. Uit deze totale populatie trok de Algemene Rekenkamer een a-selecte steekproef van 236 posten, waarvan 10 uit het homogene deel.

3.3 Bevindingen homogeen steekproefdeel

Het homogene deel van de populatie bestond uit bedragen uit het Besluit integratie-uitkering WUW-middelen gemeentefonds van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Alle tien onderzochte posten waren 'technisch' omgerekend.

3.4 Bevindingen heterogeen steekproefdeel

3.4.1 Primaire analyse

Primaire analyse van de 226 posten uit het heterogene deel van de populatie laat zien dat:

- 64,6% (146) een zuiver 'technische' omzetting betreft;
- 35,4% (80) een 'niet-technische' omzetting betreft.

Nadere analyse van de 'niet-technische' omzettingen wees uit dat 60% daarvan (48 posten) voldeed aan de afspraken uit de beleidsbrief. Het betrof de volgende gevallen:

- rekenkundige afrondingen op hele euro's in het kader van de fiscale omrekenregel of de SZW-omrekenregel: 8,8% (7);
- omrekeningen waarbij absoluut gezien wel sprake was van een afwijking van het controlebedrag, maar waarbij de procentuele afwijking kleiner was dan 0,01%: 21,2% (17);
- afwijkingen die waren toegelicht en ook gerechtvaardigd bleken: 30% (24).

Samenvattend blijken 194 van de 226 onderzochte posten (85,8%) volledig in orde. Voor de resterende 32 posten (14,2%) werd met gebruikmaking van informatie die de ministeries verstrekten een verdere analyse uitgevoerd. Het ging hierbij om 27 gevallen die niet of niet voldoende waren toegelicht en vijf mogelijke 'fouten'. Als 'fout' bestempelde de Algemene Rekenkamer omrekeningen die in het nadeel van de burger uitvallen en welke niet of niet voldoende zijn toegelicht.

3.4.2

Analyse op grond van departementale informatie

3.4.2.1 Algemeen

Op basis van nadere informatie van de ministeries werd een aanvullende analyse gemaakt van de 32 posten. Hiervan hadden 21 betrekking op het ontbreken van een toelichting, zes op een onvoldoende toelichting en vijf op mogelijke 'fouten'.

3.4.2.2 Ontbrekende toelichting

Bij 19 posten uit één salarisbesluit van het Ministerie van OC&W waren alleen eurobedragen opgenomen. Daarmee corresponderende guldenbedragen ontbraken, evenals een toelichting. Dat laatste was volgens het ministerie gezien de gebruikte systematiek ook niet mogelijk. Vergelijking met in het onderzoek nagetrokken guldenbedragen toonde aan dat 'technisch' was afgerond en sprake is van correcte omzetting.

De twee overige posten maakten deel uit van de Wet tarieven burgerlijke zaken. Hierbij was aanvankelijk rekenkundig afgerond op hele euro's. De twee guldenbedragen bleken door middel van een wijziging op de Veegwet euro te zijn gewijzigd, waarbij de afronding op hele euro's in beide gevallen in het voordeel van de burger uitvalt. Feit blijft dat in principe elke afwijking van de 'technische' omrekenregel toegelicht en onderbouwd dient te zijn. De Algemene Rekenkamer beoordeelt de beide posten desondanks als correct omgezet.

3.4.2.3 Onvoldoende toelichting

In vijf gevallen ging het om bedragen waarbij met gebruik van toelichtingen als 'hanteerbaarheid', 'grensbedrag' of 'bevoegdheidsgrens' verdergaand was afgerond. Het zesde geval betrof een nominaal bedrag, waarbij wordt aangegeven dat gezien de aard van

het bedrag een afronding naar boven passend zou zijn². Volgens de Algemene Rekenkamer was in deze gevallen ook een 'hanteerbaar' of 'eenvoudig te onthouden' eurobedrag mogelijk geweest, dat dicht bij het 'technisch' omgerekende eurobedrag zou liggen. Desalniettemin worden deze posten door de Algemene Rekenkamer beoordeeld als correct omgezet. Dit temeer daar de afronding geen dan wel alleen positieve (budgettaire) gevolgen voor de burger meebrengt (Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid en het Besluit tijdelijke regeling subsidiëring jeugdhulpverlening van het Ministerie van VWS, Uitkering vliegtuigongeval van het Ministerie van Defensie, Wet op de Rechterlijke organisatie van het Ministerie van Justitie) ofwel geen enkel budgettair of ander gevolg heeft (Besluit staten natura van het Ministerie van Financiën). De Algemene Rekenkamer tekent hierbij wel aan dat het nadrukkelijk niet de intentie van de omzettingsoperatie is om meer dan noodzakelijk af te ronden.

3.4.2.4 Mogelijke fouten

Van de vijf als mogelijk 'fout' aangeduide posten bleken drie alsnog te kunnen worden gekwalificeerd als correct omgezet. Dit betrof de Wet vergoedingen leden Eerste Kamer (met behulp van de Veegwet euro in 'technisch' omgerekend gecorrigeerd), het Restbedrag Minimumjeugdloonregeling (afronding op een bedrag op drie decimalen teneinde niet in het nadeel van de burger af te ronden, zonder dat overigens toe te lichten) en de Minimumboete in de Wet Gewetensbezwaren militaire dienst (minimumboete op grond van algemene beleidsbeslissing vastgesteld op € 2).

Voor de twee posten (0,88%) uit het Kansspelenbesluit is de Algemene Rekenkamer van oordeel dat geen sprake is van het op juiste wijze toepassen van de uitgangspunten van de omrekening. In de toelichting bij het Kansspelenbesluit is vermeld dat het grensbedragen betreft, terwijl het volgens de Algemene Rekenkamer om tarieven gaat. Hierbij werd eerst rekenkundig afgerond op hele euro's, waarna afronding naar boven plaatsvond. Bovendien heeft het ministerie van Justitie niet toegelicht waarom hierbij niet 'technisch' is omgerekend.

² Uitkering vliegtuigongeval (Ministerie van Defensie).

4 Ministeriële regelingen

4.1 Inleiding

De tweede steekproef die de Algemene Rekenkamer onderzocht had betrekking op de bedragen zoals die voorkomen in ministeriële en overige regelingen. De bedragen in deze regelingen zijn door alle departementen onder eigen verantwoordelijkheid omgezet in euro's. Het streven was om gezamenlijk in de Staatscourant alle aanpassingsregelingen te publiceren, wat niet geheel is gelukt. Uitzondering hierop vormden de Ministeries van OCenW en van Economische Zaken. De aanpassingsregeling euro OCenW werd al eerder gepubliceerd in het zogenoemde Gele Katern omdat onderwijsinstellingen al op de hoogte moesten worden gesteld van de nieuwe bedragen. De aanpassingsregeling euro EZ was niet tijdig gereed. Het concept maakte wel deel uit van de populatie. De beoordeling vond plaats op grond van het definitieve stuk.

Aan de ministeries is in het onderzoek gevraagd aan te geven welke regelingen of besluiten buiten de aanpassingsregelingen euro zijn of zullen worden gepubliceerd of vastgesteld. De Algemene Rekenkamer heeft de volledigheid van de opgave niet kunnen toetsen, om de eenvoudige reden dat geen totaaloverzicht voorhanden is van alle ministeriële regelingen per ministerie. Voor zover bekend zijn regelingen die eerder werden gepubliceerd meegenomen in het onderzoek. Regelingen waarvan de aanpassingen van bedragen - in de meeste gevallen als gevolg van een jaarlijkse indexering - pas in de laatste twee maanden van 2001 zullen plaatsvinden, zijn echter niet meegenomen.

4.2 Populatie en steekproef

De in het onderzoek betrokken ministeriële regelingen (bijlage 2) bevatten in totaliteit op regelniveau 7.663 bedragen. De populatie viel bij nadere analyse uiteen in een homogeen deel van 2.012 bedragen en een heterogeen deel van 5.651 bedragen. Uit deze totale populatie trok de Algemene Rekenkamer een a-selecte steekproef van 236 posten, waarvan 10 uit het homogene deel.

4.3 Bevindingen homogeen steekproefdeel

Het homogene deel van de populatie bestond uit de bedragen uit de 'Tijdelijke regeling notariële tarieven onroerendgoedpraktijk 2001'. Ondertekenaars van deze regeling zijn de staatssecretaris van Justitie en de minister van Economische Zaken. Alle tien onderzochte posten waren 'technisch' omgerekend.

4.4 Bevindingen heterogeen steekproefdeel

4.4.1 Primaire analyse

Primaire analyse van de 226 posten uit het heterogene deel van de populatie laat zien dat:

- 65,1% (147) een zuiver 'technische' omzetting betreft;
- 32,7% (74) een 'niet-technische' omzetting betreft;
- 2,2% (5) vervallen posten betreft.

Nadere analyse van de 'niet-technische' omzettingen wees uit dat 82,4% daarvan (61 posten) voldeed aan de afspraken uit de beleidsbrief. Het betrof de volgende gevallen:

- rekenkundige afrondingen op hele euro's in het kader van de fiscale omrekenregel of de SZW-omrekenregel: 10,8% (8);
- omrekeningen waarbij absoluut gezien wel sprake was van een afwijking van het controlebedrag, maar waarbij de procentuele afwijking kleiner was dan 0,01%: 43,2% (32);
- afwijkingen die waren toegelicht en ook gerechtvaardigd bleken: 28,4% (21).

Samenvattend blijken 208 van de 226 onderzochte posten (92%) volledig in orde. Voor de resterende 13 posten (8%) werd met gebruikmaking van informatie die de ministeries verstrekten een verdere analyse uitgevoerd. Het ging hierbij om 9 gevallen die niet of niet voldoende waren toegelicht en vier mogelijke 'fouten'. Als 'fout' bestempelde de Algemene Rekenkamer omrekeningen die in het nadeel van de burger uitvallen en welke niet of niet voldoende zijn toegelicht.

4.4.2 Analyse op grond van departementale informatie

4.4.2.1 Algemeen

Op basis van nadere informatie van de ministeries werd een aanvullende analyse gemaakt van de 13 posten. Hiervan hadden zeven betrekking op het ontbreken van een toelichting, twee op een onvoldoende toelichting en vier op mogelijke 'fouten'.

4.4.2.2 Ontbrekende toelichting

Vijf posten uit de Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (LNV) betreffen volgens het ministerie eurogewenningsinformatie. De bedragen zijn alleen van toepassing op subsidies die in 2001 werden aangevraagd. De subsidiebedragen voor 2002 zijn nog niet vastgesteld. De vermelde eurobedragen zijn slechts indicatief en bedoeld als (weliswaar grove)

eurogewenningsinformatie. In de toelichting op de regeling is verzuimd dit aspect toe te lichten. De subsidies op grond van deze regeling worden in 2001 nog in guldens berekend en uitbetaald. Hoewel technisch niet juist is omgerekend, zullen hier verder geen nadelige gevolgen uit voortkomen. De Algemene Rekenkamer wijst erop dat de subsidiebedragen 2002 wel op een juiste manier zullen moeten worden omgerekend.

Een post uit de deelmasa van het Ministerie van SZW was een grensbedrag van een mandaatregeling. Deze bedragen hebben vooral interne werking bij het ministerie en er zijn geen gevolgen voor de begroting of de burger mee gemoeid. Een andere post van hetzelfde ministerie betrof een maximumtarief voor keuringsinstanties van machines (in het kader van de ARBO). Hier koos het ministerie er vanwege de hanteerbaarheid voor f 350 om te rekenen in € 160.

De Algemene Rekenkamer beoordeelt deze posten als correct omgezet. Wel hadden volgens haar de toelichting en daarmee de transparantie beter gekund.

4.4.2.3 Onvoldoende toelichting

Twee tarieven van de Plantenziektkundige Dienst (LNV) waren met meer gestegen (4,34% en 4,76%) dan de vier procent die in de toelichting werd genoemd. De reden voor de extra stijging - kostendekkenheid van de tarieven van de dienst – werd niet vermeld. Het ministerie verklaarde dat de extra tariefsverhoging op basis van een nacalculatie tot stand is gekomen.

4.4.2.4 Mogelijke fouten

In de Beschikking casinospelen 1996, artikel 9a, werd een bedrag van f 250 omgerekend in € 150 en niet in € 113,45. Deze wijze van afronden is door het Ministerie van Justitie verder niet toegelicht. Het gaat bij dit bedrag om prijzen in natura in het kader van promotionele activiteiten. De verhoging van het bedrag heeft geen nadelige gevolgen voor de burger, omdat het om een prijzenbedrag gaat waarvoor geen inleggeld behoeft te worden betaald. De Algemene Rekenkamer acht deze 'afronding' niet incorrect, omdat hier sprake is van een voordeel voor de burger. Uit het oogpunt van hanteerbaarheid had ook een bedrag van € 115 gekund.

De drie overige mogelijke fouten betroffen posten uit de Regeling vaststelling maximale huurprijzen woonruimten en onzelfstandige woonruimten van het Ministerie van VROM (bijlagen Standplaatsen en Onzelfstandige woonruimten). In alle drie de gevallen was bij de aanpassing per 1 juli 2001 de uitkomst, conform artikel 12 van de regeling, naar boven - in het nadeel van de betrokkene - afgerond. Dit op basis van de uitzonderingscategorie dat bestaande afrondingsregels zoveel mogelijk zouden worden gehandhaafd. De Algemene Rekenkamer acht de omrekening van deze drie posten niet incorrect. Wel had volgens haar 'technische' omrekening van het bedrag per 1 januari 2002 in euro's de voorkeur gehad,

zodat minder ten nadele van de burger zou zijn gehandeld. Daarnaast was een toelichting op de gehanteerde wijze van omrekenen en de erbij gebruikte afrondingswijze wenselijk geweest.

5 Burgerrelevante bedragen

5.1 Inleiding

De Algemene Rekenkamer onderzocht 27 regelingen, welke voor de burger belangrijke bedragen bevatten (bijlage 3). Het ging hierbij om tarieven en drempelbedragen, alsmede enkele inkomensoverdrachten. Zij ging daarbij na of de omrekening volgens de afspraken was verlopen. Vervolgens onderzocht zij of, gezien de prijs- en tariefontwikkelingen in voorgaande jaren (1999, 2000 en 2001), door de omrekening sprake zou zijn van extra inflatoire stijgingen in 2002. Daarbij ging zij tevens na of de eventuele prijsstijgingen per 1 januari 2002 voldoende waren onderbouwd en toegelicht.

5.2 Bevindingen

5.2.1 Algemeen

Tijdens het onderzoek bleek dat er voor acht aanvankelijk geselecteerde regelingen ten tijde van het onderzoek nog geen informatie over de euro-omzetting beschikbaar was. Hierbij gaat het om regelingen die pas medio december 2001 of later zullen worden aangepast op grond van jaarlijkse indexering of een beleidsbesluit. Ook waren voor deze regelingen geen cijfers in euro's beschikbaar over 2001, zoals voor sommige van de 27 onderzochte ministeriële regelingen het geval was. Deze acht regelingen, waaronder enkele regelingen waarin inkomensoverdrachten zijn geregeld, konden dan ook niet worden meegenomen in het onderzoek.

De resterende 19 ministeriële regelingen werden aan een analyse onderworpen. Daarbij ging het om 134 bedragen (129 tarieven en 5 drempelbedragen). Bij 16 regelingen had al in 2001 omzetting van gulden in euro plaatsgevonden. Bij slechts acht van de 19 regelingen was medio oktober 2001 al het eurobedrag 2002 bekend. Indien nog geen eurobedragen 2002 aanwezig waren, werd in het onderzoek uitgegaan van de eurobedragen 2001. Eén regeling, met 15 tarieven, werd uiteindelijk buiten het onderzoek gehouden, daar sprake was van jaarlijkse stijgingen oplopend tot bijna 175% (Wet belastingen op milieugrondslag: REB).

5.2.2 Technische omzetting

Geconstateerd werd dat bij de uiteindelijk geanalyseerde 119 bedragen in vier gevallen geen strikt 'technische' omzetting heeft plaatsgevonden. Het gaat om de volgende bedragen:

- Lesgeld 2002: f 1950; 'technisch' omgerekend € 884,87. Bedrag in de regeling: € 885. Ten nadele van de burger, zij het conform afspraken beleidsbrief;

- Wet belastingen op milieugrondslag: REB 2002 f 312; 'technisch' omgerekend € 141,58. Bedrag in de regeling: € 142. In het voordeel van de burger en conform fiscale omrekenregel;
- Wet LB 1964/IB2001; kilometervergoeding 2002 f 0,60; 'technisch' omgerekend € 0,27. Bedrag in de regeling: € 0,28. In het voordeel van de burger en op basis van een afzonderlijke beleidsbesluit van 15 november 2001;
- Regeling asielzoekers: bedrag zelfwerkzaamheid f 25: 'technisch' omgerekend € 11,34. Bedrag in de regeling: € 12,50. In het voordeel van de betrokkene en conform afspraken beleidsbrief.

5.2.3

Extra inflatoire gevolgen

Nagegaan werd of de eurobedragen over 2001 en/of 2002 bovenmatig waren gestegen ten opzichte van de gebruikelijke stijgingen in voorgaande jaren en of die eurogerelateerd waren. Voor de beoordeling werden de cijfers 1999-2002 en de toelichtingen erop geanalyseerd en waar nodig voor nadere informatie voorgelegd aan de ministeries. Geconstateerd werd dat van de geanalyseerde 119 bedragen over 2001 17 tarieven een grotere stijging te zien gaven ten opzichte van de informatie in de toelichting (in de meeste gevallen indexering). Over 2002 betrof dat 25 tarieven.

De bovenmatige tariefstijgingen 2001 betroffen de volgende regelingen:

- Regeling Taxivervoer (4 tarieven): index 2001 4,4%. Er werd een tariefstijging doorgevoerd van 4,64%, 4,42%, 6,94% respectievelijk 6,54%. De extra verhoging is voor twee tarieven het gevolg van de 2,1% verhoging voor de gestegen dieselprijzen (Dieselakkoord van 16 september 2000);
- Regeling nationale vervoersbewijzen (13 tarieven). Er werden tariefstijgingen doorgevoerd van 8% tot 10%. De tarieven werden tevens in euro's omgezet, waarbij afronding naar boven plaatsvond.

De bovenmatige tariefstijgingen 2002 betroffen de volgende regelingen:

- Regeling visakten (2 tarieven). De indexstijging bedroeg 9%. In de twee gevallen betrof de stijging respectievelijk 20,98% en 9,02%.
- Regeling tarieven keuring vlees en vleesproducten 1993 (3 tarieven). De indexstijging is verschillend op basis van een kostendekkend niveau. De algemene kostenstijging bij de RVV-tarieven is 5% en vanwege de verschillen in kostenveroorzakende factoren verhogingen van 5,5%, 9,9% en 10,6% per cluster. In twee gevallen zijn grotere stijgingen vastgesteld, te weten 8% en 10,57%. In het derde geval was sprake van een verlaging met 2,29%.
- Regeling nationale vervoersbewijzen (19 tarieven). Van de in totaal 30 tarieven bleken er 19 de stijging van de gehanteerde index (4,5%) te overschrijden. De niet afgeronde guldenprijzen van 2001 werden gebruikt en omgezet in euro's. Hierbij vond afronding naar boven plaats. Daarna werd omwille van hanteerbaarheid door de automaten

afgerond op 10 eurocent. Opvallend is de heel beperkte toelichting die op de wijziging is gegeven, onder meer door niet vermelding van guldenbedragen.

Hoewel het in enkele gevallen om zeer beperkte verschillen gaat, is bij deze tarieven sprake van bovenmatige stijgingen en dus van extra inflatoire effecten. Deze effecten zijn echter niet toe te schrijven aan de omzetting van gulden in euro en de daarbij gehanteerde wijze van omrekenen en afronden.

6 Conclusies

De Algemene Rekenkamer concludeert dat de omzetting door de rijksoverheid van gulden naar euro in de wet- en regelgeving goed is verlopen en het resultaat de toets der kritiek zeker kan doorstaan.

Zo bleek ten aanzien van de omzetting in wetten en amvb's op basis van de steekproef dat slechts in twee gevallen sprake was van incorrecte toepassing van de afspraken uit de beleidsbrief, een percentage van 0,88³. Zij acht hier sprake van een bevredigende uitkomst, ook gezien de omvang van het totaal aantal uit te voeren omzettingen.

Een vergelijkbare uitkomst bleek het geval bij de omzetting van ministeriële en overige regelingen, echter wel voorzover de Algemene Rekenkamer die op basis van de beschikbare informatie heeft kunnen onderzoeken. Hier was sprake van nul fouten, een percentage van 0%⁴. Deze uitkomst acht de Algemene Rekenkamer goed.

Haar deelwaarnemingen van 19 burgerrelevante regelingen gaven geen bovenmatige aan de euro gerelateerde verhogingen te zien.

De Algemene Rekenkamer vindt de transparantie van de omzettingsoperatie niet in alle gevallen goed. Afwijkende euroaanpassingen werden niet altijd zorgvuldig toegelicht en in sommige gevallen was de toelichting matig van kwaliteit of ontbrak. Het in de aangepaste euroregeling ontbreken van corresponderende guldenbedragen, zoals dat in verschillende regelingen in de onderzochte steekproeven het geval was, ziet de Rekenkamer wat betreft de geboden transparantie als een minpunt.

De Algemene Rekenkamer concludeert dat de omzetting van guldens in euro's in wet- en regelgeving qua proces in opzet goed in elkaar was gestoken. De ministeries waarborgden de kwaliteit van de omzetting door middel van het zogenoemde 'vier-ogen-principe' en evenwel niet, zoals dat aanvankelijk wel de bedoeling was, vanuit een centraal punt. Hiermee is aan een extra waarborg van de kwaliteit in het proces geen gestalte gegeven.

Qua werking was het omzettingsproces volgens de Algemene Rekenkamer niet altijd even ordelijk en controleerbaar, met name omdat veel wetten, amvb's en ministeriële regelingen buiten de verzamelprocedure vielen. Het kostte haar nogal wat inspanning om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de in euro's om te zetten guldenbedragen. Met name bij de ministeriële en overige regelingen was de volledigheid van de onderzochte populatie niet vast te stellen. Voorts was het aantal om te zetten bedragen veel groter dan de ministeries aanvankelijk hadden geschat, evenals het aantal niet-'technische' omzettingen.

³ Deze schatting, voor het heterogene deel van de steekproef, kan als volgt worden gepreciseerd: met 95% betrouwbaarheid ligt het werkelijke percentage fouten in alle omrekeningen tussen de grenzen 0,09% en 2,79%.

⁴ Deze schatting, voor het heterogene deel van de steekproef, kan als volgt worden gepreciseerd: met 95% betrouwbaarheid ligt het werkelijke percentage fouten in alle omrekeningen tussen de grenzen 0% en 1,69%.

7 **Commentaar ministers en nawoord Algemene Rekenkamer**

7.1 **Commentaar ministers**

De minister van Financiën is verheugd over de conclusie van de Algemene Rekenkamer dat de omzetting van gulden naar euro in de wet- en regelgeving de toets der kritiek zeker kan doorstaan. Volgens hem is de rijksoverheid erin geslaagd het complexe proces van de omzetting van wet- en regelgeving naar de euro (vrijwel) foutloos te voltooien. Het blijft daarbij volgens de minister onbewezen dat een (strakkere) centrale regie – zoals de Algemene Rekenkamer die volgens hem bepleit – noodzakelijk zou zijn. De minister acht het meer gerechtvaardigd te concluderen dat het onderhavige wetgevingsproces bij de departementen van hoge kwaliteit is geweest

De minister constateert met tevredenheid dat in de steekproef van wetten en amvb's slechts bij twee posten fouten werden aangetroffen. Hij zegt toe dat in beide gevallen door middel van het Veegbesluit aanpassing euro zowel het bedrag als de toelichting zullen worden gecorrigeerd. Verder is de minister bijzonder verheugd met de uitkomsten bij de ministeriële en overige regelingen, waarbij zelfs geen sprake is van 'foute' omzettingen. Bij de onderzochte burgerrelevante bedragen zijn ook geen 'fouten' aangetroffen. Er is dus geen extra sprake van inflatoire effecten als gevolg van de euro-omrekening.

Het omzettingsproces is volgens de minister zeer transparant geweest en door de Tweede Kamer uitgebreid getoetst. Dat geldt ook voor de omzetting van de ministeriële en overige regelingen. Afwijkingen van de hoofdregel om 'technisch' om te rekenen werden in februari 2000 aan de Tweede Kamer gemeld. Hij is het dan ook niet eens met de constatering dat veel voor de burgers belangrijke tarieven en inkomensoverdrachten wat betreft de juistheid van de omrekening een vorm van externe controle/extern toezicht ontberen.

De minister vindt tot slot dat ook geen sprake is van een niet voldoende ordelijk en controleerbaar proces. Het heeft zich namelijk in alle openbaarheid afgespeeld en het onderscheidt zich op dat punt volgens de minister positief van de aanpak in andere eurolanden.

7.2 **Nawoord Algemene Rekenkamer**

De Algemene Rekenkamer is met de minister verheugd dat de omzetting van gulden naar euro in de wet- en regelgeving goed is verlopen. Het resultaat van de euro-omrekeningen is uitstekend. Zij vraagt wel aandacht voor transparantie bij de omzettingen die nog in 2001 zullen moeten plaatsvinden

en waarvan de meeste regelingen bedragen bevatten die voor de burgers van direct financieel belang zijn.

Bijlage 1 Onderzochte wetten en algemene maatregelen van bestuur

In het onderzoek werden de volgende wetten en algemene maatregelen van bestuur (amvb's) betrokken:

A (Rijks)verzamelwetten en -amvb's:

- Rijkswet aanpassing rijkswetten euro (TK 27 472, nr. 327);
- Aanpassingswet euro (TK 27 472, nr. 326);
- Aanpassingsbesluit euro (Staatsblad 2001, nr. 415);
- Veegwet euro (TK 28 075, nr. 1-2);
- Fiscale aanpassingswet euro (TK 27 882, nr. 2H);
- Fiscaal aanpassingsbesluit euro ('eurobesluit').

B Overige 'losse' wetten en amvb's:

- Ministerie van Justitie
  - Wet tarieven in burgerlijke zaken: griffierechten;
  - Regeling 2001 tot aanpassing van het basisbedrag en de vergoeding voor overige kosten op grond van het Besluit vergoedingen rechtsbijstand 2000;
  - Besluit 2001 tot wijziging van de Algemene wet bestuursrecht en enkele aanverwante wetten (indexering griffierechten bestuursrechtelijke wetten).
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
  - Besluit financiële verhoudingen, exclusief Bijlage 4;
  - Wet aanpassing pensioenvoorziening bijstandskorps;
  - Samenloopregeling Indonesische pensioenen 1960;
  - Garantiewet Surinaamse pensioenen.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
  - Wet studiefinanciering 2000;
  - Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten ;
  - Besluit studiefinanciering 2000;
  - Uitvoeringsbesluit Les- en cursusgeldwet.
- Ministerie van Economische Zaken
  - Besluit van 26 september 2001 tot wijziging van het Octrooireglement en het Uitvoeringsbesluit Rijksoctrooiwet 1995;
  - Besluit verhoging nationale omzetsdrempel concentratietoezicht;
  - Besluit van 4 mei 2001, houdende regels inzake de verstrekking van subsidies in het kader van niet-fysieke stadseconomie in grote steden ;
  - Besluit van 20 april 2001, houdende regels inzake de verstrekking van subsidies voor technische ontwikkelingsprojecten;
  - Besluit van 20 januari 2001, houdende regels inzake de verstrekking van subsidies aan provincies in het kader van de tender investeringsprogramma's provincies 2000;
  - Besluit van 27 augustus 2001 tot wijziging van het Besluit subsidies CO2-reductieplan inhoudende de uitbreiding naar andere broeikasgassen.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
  - Jaarcijnsbesluit Zaaizaad- en plantgoedwet;
  - Pachtnormenbesluit;

- Besluit van 11 september 1985, houdende nadere regelen betreffende de landinrichtingscommissie.

In een aantal gevallen werd voor bovenstaande documenten gebruik gemaakt van concepten, omdat de definitieve versie medio oktober 2001 nog niet beschikbaar was.

Bijlage 2 Onderzochte ministeriële en overige regelingen

Van alle ministeries zijn de 'Aanpassingsregeling euro' onderzocht. Daarnaast zijn de volgende ministeriële en overige regelingen in het onderzoek betrokken:

- Ministerie van Justitie
  - Regeling zakgeld jeugdigen;
  - Tijdelijke regeling notariële tarieven onroerendgoedpraktijk 2001.
 Deze laatste regeling vormde het homogene deel van de populatie waaruit de steekproef is getrokken.
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
  - Ministeriële regeling tot vaststelling van de modellen, bedoeld in de Kieswet en het Kiesbesluit;
  - Wijziging regeling GBA;
  - Aanpassing vergoedingsbesluit Wet Nationale Ombudsman.
- Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen
  - Regeling toezichtskosten commerciële omroep.
- Ministerie van Financiën
  - Ministeriële regelingen van het DG Fiscale Zaken (waren niet opgenomen in de aanpassingsregeling van het Ministerie van Financiën);
  - Beschikking Staatsloterij.
- Ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
  - Regelingen vaststelling maximale huurprijsgrenzen voor zelfstandige woningen, onzelfstandige woonruimten, woonwagens en standplaatsen;
  - Besluit inzake de verwijderingsbijdrage voor auto's.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat
  - Regeling tarieven examens klein vaarbewijs 2001.
- Ministerie van Economische Zaken
  - Subsidieregeling duurzame bedrijventerreinen;
  - Subsidieregeling scholingsimpuls;
  - Uitvoeringsregeling subsidies CO2-reductieplan 2001;
- Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij
  - Regelingen van LNV die niet in de verzamelregeling zijn opgenomen en die dit jaar nog worden aangepast;
  - Indexering beheersbijdragen Subsidieregeling natuurbeheer 2000;
  - Wijziging Regeling tarieven Plantenziektkundige Dienst.
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
  - Apart besluit met betrekking tot ARBO;
  - Apart besluit mandaatregelingen.
- Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport
  - Regelingen van VWS die niet in de verzamelregeling zijn opgenomen en die dit jaar d.m.v. indexering nog worden aangepast;
  - Regeling vaststelling mede te financieren bedrag MOOZ voor 2000 en voor 2001.

In een aantal gevallen werd voor bovenstaande documenten gebruik gemaakt van concepten, omdat de definitieve versie medio oktober 2001 nog niet beschikbaar was.

Bijlage 3 Geselecteerde burgerrelevante regelgeving

De volgende regelgeving (19 regelingen) werd aan een nader onderzoek onderworpen.

JUSTITIE	Luchtvaartwet, Vaststellingregeling tarief beveiligingsheffing	beveiligingsheffing burgerluchthavens
JUSTITIE	Wet op het notarisambt: regeling notariële tarieven familiepraktijk minderdraagkrachtigen	Drempelbedrag: afhankelijk van de wet op de rechtsbijstand
JUSTITIE	Wet Centraal orgaan opvang asielzoekers; regeling verstrekkingen asielzoekers 1997;	div. wekelijkse financiële toelagen en drempelbedrag
OcenW	Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek	Collegegeld
OcenW	Les- en cursusgeldwet, Regeling herziening lesgeld (voor de cursusjaren 2000-2001 en 2001-2002)	lesgeld 16-18 jarige (voortgezet onderwijs)
OcenW	Wet studiefinanciering 2000, (3.5 normbedragen)	basistoelage uit- en thuiswonenden
FIN	Wet op de Accijns	Diverse accijnzen
FIN	Wet op de belasting van personenauto's en motorrijwielen 1992 (BPM)	Tarieven en drempelbedrag
FIN	Wet LB1964/IB 2001; kilometervergoeding	tariefvergoeding per kilometer
V&W	Wet verontreiniging opp. wateren; verontreiniging rijkswateren	Tarief
V&W	Regeling maximumtarief en bekendmaking tarieven Taxivervoer	Diverse tarieven
V&W	Regeling nationale vervoersbewijzen openbaar vervoer	Diverse tarieven: strippenkaarten en abonnementen
LNV	Regeling tarieven keuring vlees en vleesprodukten	5 tarieven voor varkens
LNV	Visserijwet; Regeling geldsom visakten	Grote en kleine sportvisakte
SZW	Wet Voorzieningen Gehandicapten, Regeling inzake financiële tegemoet komingen en eigen bijdragen WVG	Eigen bijdragen
SZW	Algemene Bijstandswet	Drempelbedragen
SZW	Algemene Kinderbijslagwet	Overdrachtsuitgaven en drempelbedrag
SZW	Algemene Ouderdomswet	Overdrachtsuitgaven en drempelbedrag
VWS	Regeling vaststelling maximumpremies WTZ	Diverse tarieven

De volgende aanvankelijk geselecteerde regelgeving (acht regelingen) kon door het nog ontbreken van eurobedragen voor 2001 en/of 2002 niet worden onderzocht:

OcnW	Regeling tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten (WTOS)	Diverse vergoedingen en drempelbedragen. Wet onlangs sterk gewijzigd; geen goede vergelijking meer mogelijk.
OcnW	Algemeen reglement rijksmusea	Diverse tarieven
FIN	Wet belastingen op milieugrondslag; REB	Diverse tarieven: zowel 2001 als 2002 gaf een grote tariefstijging te zien. 2002 oplopend tot bijna 175%.
EZ	Gastarieven	Tarieven kleinverbruikers
EZ	Elektriciteitswet 1998	Elektratarieven kleinverbruikers
V&W	Tarieven CBR (Wegenverkeerswet)	Tarieven examens: goedkeuring en verklaring van rijvaardigheid.
V&W	Tarieven kentekenregistratie	Diverse tarieven
LNV	Regeling RVV-tarieven Gezondheids- en welzijnswet voor dieren	Diverse tarieven slachtpluimvee